This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

३८२

कल्पलता

Checked 2012

ACC No: ~~1465~~ M1175
Title: ~~कल्पलता~~
Author: ~~सोमदेवा~~
Subject: ज्योतिष
Date: शाके 1684
पत्र: 19

KKSU LIBRARY RAMTEK 441 106 Dist Nagpur
M-1175

1

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥श्रीसरस्वत्यै नमः॥ ॥श्रीगुरुभ्यो नमः॥ ॥स्वानंदाय सनंदनादिनुतस
त्पादारविंदद्वयं नानानंदनिदानमेकरदनं दुष्टार्दनं सद्वयं ॥ भालेंदुं मदमत्तदंतिवदनं दानेंद्रधा
नेसदातं देवं मदनारिनंदनमहं वंदे सतुंडं मुदा ॥१॥ मच्छिंद्रनाथचरणस्मरणप्रवीणः श्रीर
भद्रतनयो विनयोपपन्नः ॥ सौमाभिधानगणको गणकोणेत्रतुष्ट्यै संवत्सरादिफलकल्प
१॥ लतां तनोति ॥२॥ हीनोऽस्मिन्नपशालिवाहनशके पूर्णोऽबालेंदुनि १५६० पीताब्दाः खलु ॥१॥
भान्त्राणि गदितास्तेनेत्रचंद्रैः १२ युताः । ब्धोमांगैः ६० परिशेषिताः प्रभवतः संवत्सरोद
क्षिणे रेवातः प्रथिलोत्तवेत्सनवविश्यश्चतस्त्रोनिवोत्तरे ॥३॥ ॥अथ संवत्सरफलानि॥ ॥क्षिति
पतिरपनीतिः प्रोल्लसद्दंडनीतिर्यदपि जलदपंक्तिर्मेघवृष्टिं करोति ॥ तदपि कृणसमृद्धिर्हीनि
रोगोद्भवाब्धिः प्रभवउदितसिद्धिः स्यान्नरः साधुबुद्धिः ॥४॥ सकलमनुजतुष्टिर्लोक

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

दोषैकदृष्टिः क्षितिपतिरतिरष्टिर्वन्हिनीतिः प्रवृष्टिः ॥ वस्त्रधनकणचीरामेदिनीत्रांतचोरा
विजयउतशरीराधेनवः क्षीरहराः ॥ ५ ॥ पुत्रमित्रवनितानुरागतः स्याज्जनः प्रतित
तां मुदंगतः ॥ दुष्टभूपनिकरः परस्परं युद्धनाम्नि विदधाति सागरे ॥ ६ ॥ नृपाः स्वल्पसं
ग्रामकर्माभिमानाजनाः किंचिदीशामयैः पीड्यमानाः तथापि प्रमोदांचितास्वच्छंदं नाच
वेयुः प्रमोदाभिधे भीष्टलाभः ॥ ७ ॥ क्लेशिनो यदपि देहिनो ह्यलं न्यौ न स्यजंति निजये हर्म
निर्मले ॥ वर्षणा हतकर्णाः प्रजापतिः रव्यातनाम्नि धनसौख्यसंप्लुतिः ॥ ८ ॥ अन्नदा
नवरा तोजनाभि उत्तान प्रीनयंति बहुरोगतिपिजान्नू ॥ अङ्गिनः स्ववनितासुखान्वि
ताः प्रभूतोगिरसि संगरे रताः ॥ ९ ॥ सुर्दुजा बहुक्ष्मिन्निं मरणक्रियोत्सुकाः वारिपूरितत
डागवापिकाः ॥ भूः प्रभूतधनधान्यसंयुताश्रीमुखेन रिपुतानरोगिता ॥ १० ॥ अल्पवृष्टि

२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वक्रातोल्पसस्यताप्युष्टता मतिरण्क्रियामता ॥ नाव नाप्तिपदपि प्ररोगिणः स्युस्तथापि तुस्रि
नः शरीरिणः ॥ ११ ॥ क्षितिः सतृणाधेन वोदुग्धपूर्णाः सुवर्णास्त्रियसंतोषिणः सर्ववर्णाः ॥
सुभिक्षेन्नपादेव भूदेवचक्रात् गुणाढ्या गुणानः स्त्रियोन्योन्यसक्ताः ॥ १२ ॥ गुरुद्रुमे निरता अव
नीशाः स्युः परस्परवक्ताभिनिवेशाः ॥ कुसुवृष्टिवशातः कणपुष्टाप्यात्तनाभिजनताध
२१ नपुष्टा ॥ १३ ॥ स्युः सुवर्षणकराः पयोधराईक्षुशालिकृचिरावसुंधरा ॥ नैवसंगरप २
राः क्षितीश्वराईश्वरेषु चितराः सदानराः ॥ १४ ॥ फलसस्यपुतं महीतले सुपयोदमंड
ले अवनीपतिमानसांतरे नववीतिबहुधान्यवत्सरे ॥ १५ ॥ ज्वराधिकृतरोगुरा
जातिदुरापसस्योवरादराश्रितधराप्रेमराभिरतुराग दारानराः ॥ अवर्षणकराभि
राज्जलधराः सचोराधराप्रमाथिनिपरस्परविघटद्धराधीश्वराः ॥ १६ ॥ अतिस

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्य समन्विता वनी घनपंक्तिर्बहुनीरदायिनी ॥ जितवैरिगणास्तु पार्थिवाः सुखिनो विक्रमवान्वि-
मानवाः ॥ १७ ॥ सुरुचिराध्वनश्च न्यचयैश्च राज्जल चराज्जलवर्षणतत्परा ॥ द्विजवराः सततं वि-
हिताध्वराः रणपराङ्मुखनाम्निमहीश्वराः ॥ १८ ॥ अतिशिल्पकलादिभिः समेताः सुखिनः सु-
सकलाजनाः सुवृत्ताः ॥ सुविमेघगणैः कृतोऽत्र वर्षे सति धान्यं बहु चित्रभानुवर्षे ॥ १९ ॥ अति
वाहवे स्वान्मतिः स्वपतीनो महाव्याधिराधिश्च संघे जनानाम् ॥ सुभिक्षं क्वचित्क्वापि सौख्या
नुष्टुतिः सुजानो क्वचिद्दुर्भिक्षं दुःकरोति ॥ २० ॥ पार्थिवाश्च नरतारुजालजिता मानवा गणित
विघपायुताः ॥ स्वरिधान्यफलसंस्थितिः क्षितितलारणे घनजाति प्रवर्षति ॥ २१ ॥ घनकणाः
सुलक्षा सुवि नीरदाः कृपाकराश्चिचिरा जितनीरदाः ॥ परमधर्मरते धान्यानि पार्थिवे सति ज-
नेषु सुखं बहु पार्थिवे ॥ २२ ॥ रणतत्परस्वस्वतो बलैः सहिताः स्वस्तुरगादिसंकुलैः ॥ अ-

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वज्रातोल्पसस्यलाभुप्ररतामतिरणक्रियामता॥ नाव नास्तिपदपिप्ररोगिणः स्युस्तथा पितुमि
नः शरीरिणः॥ ११॥ क्षितिः सतृणाधेनवो दुग्धपूर्णाः सुवर्णास्त्रिसंतोषिणः सर्ववर्णाः॥
शुभिक्षेन्नपादेवभ्रदेवनाकाशुनाब्देशुवानः स्त्रियो न्योन्यसक्ताः॥ १२॥ शुद्धकर्मनिरता अव
नीश्वराः स्युः परस्परकृतापिनिवेशनाः॥ शुभवृष्टिवज्ञातः कणपुष्टाध्यात्रनास्तिजनतावध
२। नपुष्टा॥ १३॥ स्युः सुवर्षणकराः पयोधराई क्षुशालिकृचिरावसुंधरा॥ नैवसेगरप २
राः क्षितीश्वराईश्वरेषुचितराः सदानराः॥ १४॥ कलसस्यघुतंमहीतलेसुपयोदमंड
ले॰ अवनीपतिमानसांतरे नवनीतिबहुधान्यवत्सरे॥ १५॥ ज्वराधिकृतरोगुरा
ष्टतिदुरापसस्योवरादराश्रितधराप्रैस्वराभिरतुरागदारानराः॥ अवर्षणकराश्चि
राज्जलधराः सचौराधराप्रमाथिनिपरस्परविघटदृष्टराधीश्वराः॥ १६॥ अतिस

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

स्य समञ्चिता वनीघन पंक्तिर्बहु नीरदायिनी॥ जितवैरिगणस्तु पार्थिवाः सुखिनो विक्रमनाम्नि
मानवाः॥१७॥ गुरुचिराध्वनध्वन्यचयैर्धराजल धराजलवर्षणतत्पराः॥ द्विजवराः सततं वि
हिताध्वराः रणपराद्यघनाम्नि महीश्वराः॥१८॥ अतिशिल्पकलादिभिः समेताः सुखिनः सु
सकलाजनाः सुवृताः॥ शुभिमेघगणैः कृतांबुवर्षे सति धान्यं बहु चित्रभानुवर्षे॥१९॥ अमि
ताहवेष्वात्मतिः शूरपतीनां महाव्याधिराधिश्च संचेजनानां॥ सुभिक्षं क्वचित् क्वापि सौख्या
नुभूतिः सुजानो क्वचिद्भिन्न दुःकरोति॥२०॥ पार्थिवाश्च नरता रुजान्विता मानवा गणित
विघ्नपायुताः॥ भूरिधान्यफलसंभूतिः क्षितिस्तारणे च न अति प्रवर्षति॥२१॥ घनकणाः
शुल चाशु विनीरदाः कृणकराशिचिरा जितनीरदाः॥ परमधर्ममतेश्च पार्थिवे पार्थिवे सति ज
ने सुखसंवृत पार्थिवे॥२२॥ रणतत्पर भूभृतां बलैः सहिता भूसुरगादिसंकुलैः॥ अ

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नताति नरारता समये धनेधान्यादि धनधान्यादिसुरसान्विता समये ॥२३॥ अनताकरुणतोषिता
गदासुरराजंहसतिस्वसंपदा ॥ इह सर्वजिदास्यवत्सरे मरणं यांति नृपा रणाजिरे ॥२४॥ लो
कपालनपराअवैरिणः स्युर्नपाजलधराश्चवर्षिणः ॥ उग्रपोग्र धान्यधान्यतोषिणः सर्व
३१ धारिणि सदाशरीरिणः ॥२५॥ अतिधान्यफलप्रकरावसुधाजलदाजलवृष्टिकरावसुधा ॥३१
मनुजाअजयाअगदाः स्युःतः क्षितिपाश्चविरोधिनिवैररताः ॥२६॥ मनुजाः क्षितिपा
रुचिरां प्रकृतिं प्रविहाय च यांति परां विकृतिं ॥ स्वपदच्युतितः परदेशगता विकृते धनव
स्त्रधनाधिरता ॥२७॥ ॥ अवनीपतयो विकारयुक्ताः सततं संगरकर्मणि प्रसक्ताः ॥ म
नुजाः सरुजाः स्युरल्पवृष्टिस्तदपि स्याखरनाम्नि धान्यवृद्धिः ॥२८॥ धरणी पूर्ण
पुनर्नवेदलेषु जलेवर्षति मे मंडले ॥ क्षितिपास्मधनाधनाजने निरतालोकसुरवानि

घवे

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नंदने ॥२९॥ अजितोऽस्य सरस्य पुष्कला सकला जनता जयेद विकला सकला ॥ क्षितिपा अ
नीव निरता विजये ल्पक मग ध्याम्यम खिले विजये ॥३०॥ सदानंत धान्यादि कीर्णा धरित्री
पयो बलिः स्यात्स पयोव वृष्टि कर्त्री ॥ विवाहो रुयज्ञादि सत्कर्म सिद्धिर्जये [redacted] वापिकारा मल्लू
पादिवृद्धिः ॥३१॥ गोधूम शालि प्रमुखे रुय वैरु पेता सर्वे सहाल्पजलदाः किल वत्र हे
ता ॥ चौरे गंडे ऽनित रां परिपीड्यमानाः सर्वो जनो ऽत्र वतिम स्थ धनाग्नि दीनः ॥३२॥
देहिनः सुगदिनः सुरधीरा इति चोर जयतो धनचोराः ॥ न्नन मल्पजलदाघन मा
लादुर्भुरवे रिपुजिताः क्षितिपालाः ॥३३॥ रणनक्षत्रे दुर्भरूपाल बाणाग्र ज्वाल्याहता
रि ब्रजास्रकृ प्रजा होरु कूल्याः ॥ धरामध्य सरस्य पार्श्वे कीलाल वृष्टिस्ता पाविश्रियाहे
मलेवेन नुष्टिः ॥३४॥ रणकर्मेरताः क्षितिपालगणाः श्रय मल्पतराश्च विनस्त्रकणोः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

जलवृष्टिरतीवजनानांगद्रितस्यादपीह विलये विनिते सुखिनः ॥ ३५ ॥ स्वल्पं जलं स्यच्छ्रति देवराजः
ध क्षितीश्वराश्चित्तविकारजाजः ॥ प्राग्धान्यमल्पं परधान्यवृद्धिर्विकारिवर्षे नभुरोग आ
धिः ॥ ३६ ॥ नानासंपत्तोषिता भूमिपालाः सर्वे लोकाः सौख्यमुत्साहशीलाः ॥ देवाधी
नोतीवकीलालदः स्याच्छार्वर्यवर्षे मेदिनी पूर्णसस्या ॥ ३७ ॥ जलवर्षणतोऽग्रधान्यना ४॥
१४॥ शस्ततं स्यादतिनस्करप्रकोपजाः ॥ भ्रामतिचयेगरातिरेकः सुखहीनः क्षयनाप्ति
सर्वलोकः ॥ ३८ ॥ धनधान्ययुता धराभ्रवं पशुवृद्धिर्मध्यबोधदोषिरं ॥ सम्पपात्तवि
हायमंगलाः शुभवस्त्राश्रिजना निराकुला ॥ ३९ ॥ मित्रत्वावमश्विपांतिभ्रभ्रतः सस्य
संपत्तिकोतिपुष्टितः ॥ रोगभ्रवपूरदिरोगपीडितः स्पाज्जनः स्वादपिरोगसंयुतः ॥ ४० ॥
कामं मत्ताः भूमिपालाः समग्रा युद्धेसक्ता ईतिजा चीतिरुग्या ॥ कौधिन्यवृदेमध्यवृष्टिः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

तृणानां वृद्धिः स्यात्तां क्रोधलो जनानां ॥ ४१ ॥ स्वल्पं जलं जलद मंडल माधोदेति प्रायेण धा
न्यमखिलं विलयं प्रयाति ॥ लक्ष्मीश्चिरादपि गतापि चलान्नपाणां विम्बान सो नयति रोग
भयं नराणां ॥ ४२ ॥ अग्रधान्यमपि चेरे जलमल्पं भूत्वा तोत्र वति युद्धमनल्पं ॥ स्यात्कूलनोग
दवराद्गतधामा वत्सरो यदि परान्नवनामा ॥ ४३ ॥ क्षितौ दुर्लभं धान्यपुष्पादि नित्यं क्षितीशा
मिथः कुर्वते युद्धमित्यं ॥ पयोवर्षणं स्वल्पमसंतरोगः प्रजानां यदा वत्सरः स्यात्प्लवंगः ॥ ४४ ॥
वसुधाल्पधान्यफलमूलसमेता भूरिशमीतिरल्पजलदो बलमेता ॥ नृपतिव्रजो विहितसं
गरकर्मा यदि वत्सरोत्र वतिकीलकशर्मा ॥ ४५ ॥ नित्यमध्वररता क्षितिदेवाः श्रीयुता जरि
पवो नरदेवाः ॥ भूः प्रभूतजलतोवकुधान्या सौम्यनाम्नि जनता भयभूस्या ॥ ४६ ॥ जलद
वृकराः पयोधराः पशुवृद्धिः सुखिनो खिला नराः ॥ क्षितिपा निरता नमत्सरे साति साधारेण

5

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नाम्निवत्सरे॥४७॥ असदाचरणाविगतदुःखिणाः कृतवैरिरणा नरपालगणाः॥ सलिलं नद
दातिपयोदततिर्जननताजयमेति विरोधकृति॥४८॥ गदचोरजनातपयुक्ताज्जनता कुत्सितां विजि
ताह्वनाम्निमता॥ जलदः प्रचुरं न ददातिपयः परिधाविनि धान्यधनापचय॥४९॥ जल
वर्षेण कृन्नदेवदेवः कृणनाशः कुत्सितां विरोधभावः॥ कथमप्यतिजीवति प्रजादीनसंघोप ५॥
॥५॥ दिवत्सरः प्रमादी॥५०॥ जलदाज्जलदानतत्पराः क्षितिपालाः क्षितिपालनादराः॥ रक्तधा
सु र्यधान्यसंकुलाज्जनतानंदकारहृनाकुला॥५१॥ राक्षसाद्दवदर्पोन्निताकुना रोगिणो विरतवा ज
र्षसाधनाः॥ राक्षसोवि[illegible]हितधान्यनाशनाक्रूरविवादिपरिवर्षणात्तघनाः॥५२॥ क्षितिपा
लकुलं रणकर्मकरं धनधान्यफलादिकमल्पतरं॥ अनलादिकृतोतिरिलाविज्जलाज्जलना
न्निजनाः सकला विकलाः॥५३॥ क्षितिपातुलवीर्यजिताविगणाजयमीति च क्षितिरल्प

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

कृणा ॥ दध्यते जलदा अति निर्जलाष्टा मिहपिंगलनाम्नि च मंगलता ॥ ५४ ॥ ईमयोयदा ॥
विरोगनीनयः सुस्तथा विधन धान्यसंचयः ॥ लोकलोकू पतयो निराधयः कालयुक्त शारदि
बुपाधयः ॥ ५५ ॥ धान्यसुनि भूम्यखिलं धनिनां नराणां क्षेमं सदैव फलपुष्पजरोदुमाणां ॥
वर्षति मेघनिकराः प्रचुरां बुधाराः सिद्धार्थनाम्नि धरणीपतयो विवैराः ॥ ५६ ॥ धान्यनाशा
न मतीबतस्करास्वल्पवर्षणकरा पयोधराः ॥ रागद्वेदमखिलेरन्नुखं रोदुनाम्नि लगतोस्य
केस्सुखं ॥ ५७ ॥ मेदिनीपतिगणा त्रिदुर्मतिः सततं निहत शात्रुसंततिः ॥ दुर्मतीतदपि सर्वदे
हिनः पुत्रपौत्रधनमित्ररोचना ॥ ५८ ॥ भृशमंगो बलसुखं न विग्रहः स्यात् क्षितौ सकल
धान्यसंग्रहः ॥ पूर्वदेशाखिलयोपरे स्थिरा दुंदुभौ सुजलदा पयोधराः ॥ ५९ ॥ धरणीरहि
ताकृणादि नाधरणीनाथगलोरणोन्मनाः ॥ गरलो जगतो गरशोषणं रुधिरोद्गारिणि तोवुवे

(6)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

ति

र्णे ॥ ६० ॥ स्वस्थे प्रणस्यं च यं बहुतस्वराणां युद्धं परस्पर मतीव नरेश्वराणां ॥ रक्ताक्षीना
म्नि न जले प्रबलो निदाघात्स्याद्धि रोग विकलो निखिलो जनौघः ॥ ६१ ॥ आदि मध्यान्त ल
यों ति मपोषः स्यात् क्षितिपालगणो विकरोषः ॥ मध्यम मंभुददाति सुरेन्द्रः क्रोधन नाम्नि ध
॥ ६ ॥ नादिकनाशः ॥ ६२ ॥ क्षयस्ततः परम युद्ध कारका श्चौर नीति जलदाबलाहकाः ॥ इक्षु तूलम ॥ ६ ॥
धु धान्य नाशनं स्यात् क्षये न दपि लोक जीवनं ॥ ६३ ॥ ॥ इति संवत्सर फले संपूर्णं ॥ ॥ अथ
संवत्सर शारीर फले ॥ ॥ दक्षिकाद्भुत यं देहे वत्सरस्य प्रकीर्तनं ॥ पूर्वी पादा द्वयं नाभिः स्या
पें हृत्कुमं मघा ॥ १ ॥ त्रिपीडीते पापखगैन देहे बाताशबालानल चीर्ण देहे ॥ नाभ्यां न
से हृत्कु[illegible] मिते न चन्ने फलादि पुण्ये हृदये न धान्ये ॥ २ ॥ ॥ इति संवत्सर शारीर फलानि ॥ अ
थ नृपादि विचारः ॥ तत्र गर्ग मतं ॥ ॥ चैत्र शुक्लादि दिवसे यो वारः सो नृपः स्मृतः ॥ शुक्ले वाप्य

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

भुक्तं सर्वं तस्मादेव फलं स्मृतं ॥१॥ उदये प्रतिपद्युक्ते मुहूर्तद्वयमस्ति चेत् ॥ तस्मिन्दिने तु यो
वारः स तु संवत्सराधिपः ॥२॥ इदं नर्मदोत्तरदेशस्थैरेवांगीक्रियते ॥ केचित्तु चांद्रमानेन चै
त्रशुक्लप्रतिपत्प्रथमक्षणे संवत्सरप्रवृत्तेस्तत्र स्थितवारं वत्सरेशमाहुः ॥ तन्मायपरोक्षगुर्ज
रदेशे प्रसिद्धं ॥ दाक्षिणात्यास्तु कश्यपमतानुगामिनस्तत्सूर्योदयकालीनप्रतिपद्वासरं व
त्सरेशमाहुः ॥१॥ तथा च कश्यपवचनं ॥ चैत्रशुक्लाद्यदिवसे सकिंस्तु ध्रोथयावर्वे अर्को
दये तु यो वारः सोऽब्दपः परिकीर्तितः ॥१॥ अत्राभाववशस्तन्मेदिनद्वये विस्सूर्योदये प्रतिप
त्स्याक्षो पूर्वघ्नवारो राज्ञा ॥ चैत्रे मेषादिचापाद्रौ तुलावृश्चिककर्के च ॥ नृपो मंत्री धान्यमे
घरसस्यस्याधिपाः क्रमात् ॥१॥ अत्रोक्तमेष्यादिक्रमो नर्मदोत्तरदेशस्थानां संमतः
तत्रस्यास्त्वकेचिज्जगन्मोहनक्रममनुसरंति ॥ उक्तं च जगन्मोहने ॥ चैत्रादिमेषादिकुलीरतौ लि

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सुता धरित्री परिपूर्णोदका च छत्रिणोत्र मंत्री ॥४॥ पयोधराश्चरदि द्विजातिपा थो धात्री फलधेर्ज
नवृद्धिं धात्री ॥ पृथ्वीश्वरतां संपदतीव पृथ्वी मंत्री यदास्यात्सुरराज मंत्री ॥५॥ अतिदुग्धयुतो
गवां गणः क्षितिपानां न परस्परं रणः ॥ पशुवृद्धिरतीव दृष्टितः अणपोषः स्याच्चिबोयदासितः
॥६॥ नैव धान्यफलपुष्पसंचयः स्याद वर्षणं चात्र लुगतक्षयः ॥ वह्निभीः प्रचुरतस्करोद
॥८॥ यः सूर्यजेत्र सचिवे महाभयः ॥७॥ इति मंत्री फलानि ॥ अथ अत्र धान्याधिपफलानि ॥ ॥८॥
रवौ भुवि धृतिर्गदचौरभीतिः क्षितीश्वराणां रणकर्म नित्यं ॥ गवां न दुग्धं तृणपुष्पनाशः स्ये
दत्र धान्याधिपतिर्दिनेशः ॥१॥ धान्याधिके गोषु दुग्धं प्रभूतं पुत्रैः पौत्रैर्लोकसवंदसमे
ते ॥ मेघजाताश्चरिवर्षंति पाथस्वंदुश्चे स्याद त्र धान्याधिनाथः ॥२॥ अले रुणादिक
मत्स्य मांसं रौप्यं ज्वलन तस्करतं प्रचुरं च यं ॥ जगदसग्गाद वृद्धिमुतं स्वदा क्षितिसुतो

च

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

न मे

ग्निमधान्यपतिर्यदा ॥३॥ सुखिनो जयवर्जिता नैराश्यनधान्यं तु जिरन्विता धरा ॥ नरैतिः कुभ्र
तोरणादिके च्छ्री पुत्रो ग्निमधान्यनायके ॥४॥ धनधान्यफलादिसंयुता धरणीस्याज्जनताप्र
दान्विता ॥ यदि मानुपतिरग्रधान्यपः प्रचुरं वारि ददाति देवपः ॥५॥ विविधधान्यफलोपचयो
युतः सकललोकगणो गदवर्जितः ॥ नृपतयः सहिता बहुसंपदा प्रथमधान्यपतिर्भृगुजो यदा ॥६॥
धान्याधायः कोचहानिर्नृपाणां मंदावृष्टिः स्याज्जपस्कराणां ॥ रोगाद्दुःखे व्याप्तिपीडा जनस्य प्रा
प्ताचेच्छ्रव्ये सुतोऽस्य स्करस्य ॥७॥ इत्यग्रधान्याधिपफलानि ॥ ॥ अथ मेघाधिपफलानि
सदा दुर्दिनं धान्यपुष्पादिनाशः करोति क्वचित्तीव्रवृष्टिं सुरेशः ॥ भवेत्तस्करोपद्रवो दुःखकेतिर्दि
यनेरुौ मे चन्द्रौ सति व्याधिनीतिः ॥१॥ गजो यादसां सस्यपुष्पादिकानां प्रवृद्धिः सुखं चापि वृद्धं जनानां ॥
नदीकूपवापीतडागेषु पाथः प्रभूतं यदा चंद्र [illegible] धनाथः ॥२॥ जमिल्लंबालोग्निजयंप्रसु
प्रचुरं

मामघ

रं धनधान्यफलादिकमल्पतरं ॥ गतकोपवशाल्लगदस्य बले क्षितिजे धनपे सति नैव जले ॥ ३ ॥
क्षुचिदामयेन विफले न कुले लिपिसाध्यविफल स्वच्छिरले ॥ जलवृष्टितः सफल धान्यधृतिः श
त्रिनंदनोयदि पपोदपतिः ॥ ४ ॥ सुरपतिः कुरुते जलवर्षणं विविधसस्यफलादिकपोषणं ॥ द्वि
श्रि जगणेमरममेकैकरः क्षितोजलधराधिपतौ यदि वाक्पतौ ॥ ५ ॥ द्विजकुलमनिशं मुदं प्रया
॥१९॥ ति त्रिदशपतिः प्रबलेऽसलंददाति ॥ अरुणितकणसंयुताध्वरिश्रीजलदपतिर्यदि सर्वदैवमं ॥१९॥
त्री ॥ ६ ॥ चौरप्रजातिजयं न भुरोगजावः स्यात्कंदमूलफलपुष्पतृणाधजावः ॥ न क्रा
पिवृष्टिरवणी नीपतिकोशहानिः शीतं क्वचित्खलु यदा धनराजरवेनि ॥ ७ ॥ ॥ इति मेघप्र
कानि ॥ ॥ अथ रसेशफलं ॥ वापिकादिषु जलं न नितांतं लोकखेदमुरुशीततरुलाते
इक्षुतैल यवतूल विनाशः स्यात्सदा रसपतिर्नलिनीशः ॥ ९ ॥ प्रचुरमैक्षवतैलयवा

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

दिकं मखवरं क्षितिदेवकदंबकं ॥ द्विजातिदुग्धमतीव गतोऽतति र्यद्रिरसाधिपतिर्द्विजनीपतिः ॥२॥
गुडतैलघृतं च मल्पवृं मखिमुक्ताकनकादिना द्विकं ॥ मधुपुष्पजलात्वयस्तदारसराज्ञो च
सुधाम्सलोपदा ॥३॥ वाणितडागसरितादिभूरसर्ण मन्त्रः भूंडीरणालमृनचित्रबर्हिंगवत्सावः ॥
जंबूद्वाम्रकामलकृष्णमधरकपोषश्चंद्रास्मजेयद्विरसाधिपतिर्नेगोषः ॥४॥ कुंकुमाच्युपचि
तिर्बृहद्वकंस्यात्तथावरफलेक्षवादिकं ॥ चंद्रचंनेसुवर्णसंस्थ तिश्चेद्रुवेद्रुसपतिर्बृहस्पतिः ॥५॥
लवणेक्षुतिलातसीजन्तुत्रपुकोस्याच्चचिकंत्रवेन्तनु ॥ उष्णानारसनायकोयदा जेवो क्रो
यगवादिकंतदा ॥६॥ उर्णानीलीलोहजातंसम घ्रौरोप्यंस्वर्णाचेरसाचं महच्चं ॥ वबंषस
ल्पेवारिवदारके ऽपीडास्येतस्याघरादीरसेशः ॥७॥ ॥ अथ पश्चाद्धान्याधिपफलानि ॥
ज्वरेनसहितोऽन्नेनबहुधा जनेद्वान्यकंकुलंक्षितिभ्रतांमिथोरणविधापिनैवोदके । कुलिस्य च पा

9

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

कादिकोपाचितिरीतिर्नीतिः स्यदाश्वयेद्वियसनाय कश्चरमधान्यनाथो यदा ॥ १ ॥ भूरभूरततौ खिलजना
श्चसन्नियः सस्यदुग्धफलमूलसंचयः ॥ वासवः प्रचुरनीरदायकश्चेद्विधुश्चरमधान्यनाय
कः ॥ २ ॥ धान्याचाप्तो दुर्लभं मूलकंदं नीरं स्वल्पं शुद्धवृक्षंडूपवंदं ॥ रोगाद्दुन्हे भीः प्रजानां समा
जेपश्चाद्वान्यस्यामि निक्ष्मातनुजे ॥ ३ ॥ पूर्वश्री हितो भूमसुजे क्षवानां प्रवृद्धिः सुखं सर्वविदु १०॥
१०॥ ज्जनानां ॥ पयोगोमहिष्यादिकानां ससारंभ ध्ये प्रांसधान्याधिपे भूरि नीरं ॥ ४ ॥ भूरभूरतां
मिह कदापि न मन्तुभूरि वर्षति जलं ततमन्तुः ॥ भूमिदेव निचयो मितेजसाः स्याधदा
चरमधान्यपईजः ॥ ५ ॥ क्षितिसुरा मरववर्म णितत्परा बहुलमंजु नितांतरुणाधरा ॥ तरु जे३
भुसत्फलपुष्पसमुद्भवश्चरमधान्यपतिर्यदि त्वार्णवः ॥ ६ ॥ निर्धना क्षितिभृतोरणादराः
सस्यमल्पमतिमतिरोगिणो नराः ॥ नैव वर्षति जलं सुरेश्वरः स्याधदोत्सवकरणपः ग्नैश्चरः ॥ ७ ॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

इति फल्गुन्याद्रुक्ष्य फलानि ॥ रवेरार्द्राप्रवेशेऽथ जगन्मोहनजं फलं ॥ तत्तु विज्ञाय सन्नलं एथ वृषधे
भुवेस्फुतम् ॥ ॥तत्र तिथिफलानि ॥ ॥प्रतिपदि हि वसेन्नानोर्यर्धे आर्द्रायाः प्रवेशनं ॥ न णां गेहे गेहे
तर्हि भवेन्मंगलवर्द्धनं ॥१॥ भानोर्यदि द्वितीयायां भवेदार्द्राप्रवेशनं ॥ तर्हि स्यात्सर्वधान्यानां
वस्त्रादीनां विवर्द्धनं ॥२॥ भास्करस्य तृतीयायां यदार्द्रां प्रवेशनं ॥ इति नीति भवेत्तर्हि तस्करादि
विवर्द्धनं ॥३॥ गणपतितिथ्यां स्मरहरदिक्षु ये ॥ यदि रवेर्गो ध्रुवमशुभं स्यात् ॥४॥ पंचम्यां
रौद्रनक्षत्रे प्रयाति यदि भानुमान् ॥ सर्वेषां प्राणिनां तर्हि फलं स्यादुत्तमोत्तमं ॥५॥ षष्ठ्यामा
द्राप्रवेशः स्याद्वेला यत्र पद्मिनीपते ॥ तर्हि द्रविणसंपन्ना नराणां प्रचुरं सुखं ॥६॥ भास्करोत्र
स्फुरति चेद्यदार्द्रायां प्रवेशनं ॥ कुरुते तर्हि लोकानां संततं क्षेममुत्तमं ॥७॥ यदि स्यादष्ट
मीतिथ्यां माद्रानक्षत्रगो रविः ॥ सस्यानां नाशसतो तर्हि स्वल्पवृष्टिं न संशयः ॥८॥ सूर्यस्य हि

(१०)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

वनक्षत्रप्रवेशेनवमीयदि॥ तर्हीस्यात्सस्यभाभीतिरेवमातुमनिषिणः॥९॥ सूर्यस्यरौद्रसंवे
शेयदिस्याद्दशमीतिथिः॥नानाविधानिकार्याणिमंगलानिदिनेदिने॥१०॥ एकादश्यांतिथौ
सूर्योरौद्रंयातिचेत्तदा॥सकलेचनधान्यादिसुभिक्षंजायतेभुवं॥११॥ द्वादश्यांशिवनक्ष
॥११॥ त्रेप्रविष्टश्चेद्दिवाकरः॥नानाविधंभुनक्तितर्हिजनःप्राप्नोतिनिश्चितं॥१२॥ दिवाकरस्यरौद्र ॥११॥
प्रवेशानेत्रयोदशीचेत्तुर्दशी॥ समस्तधान्यवास्यहानिश्चभवेत्तदा॥१३॥ पौर्णिमास्यांदिनेशश्चेदार्द्र
नक्षत्रगोचरेत॥ प्रजानांतर्हिविविधाःसंपूर्णास्युर्मनोरथाः॥१४॥ अमायांपद्मिनीना
थेरौद्रनक्षत्रगेसति॥ भूमिपानांविनाशस्यात्तत्स्कराणामुपद्रवः॥१५॥ अथवारफलानि
दिनपतिवारेपशुपतिधिष्ण्ये॥दिनपतिवेशेसतिपशुनाशः॥१॥ शशधरवारेस्मरहरधि
ष्ण्ये॥ दिनकरवेशेसतिहिसुभिक्षं॥२॥ ज्ञानोर्वेशःपृथ्वीसुनोर्वाररौद्रेफलेचेत्स्यात्॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

रास्त्रघातास्त्रथी शूगनां निःसंदेहं मरस्रस्ताहि ॥ ३ ॥ बुधस्य वारे रौद्रं च्चिषायं जातुः प्रजाति चे र
तर्हि ब्राम्हणजातीनां कल्याण ममिताः ॥ ४ ॥ सुरराजगुरोर्वारे पूर्वमापियं दि रौद्रगः ॥ सर्वे
षां तर्हि जंतूनां दुष्पवृद्धा सुखंबहु ॥ ५ ॥ दैत्यराजगुरोर्वारे यदि स्याद्रौद्रगो रविः ॥ तर्हि
षां निश्चपुष्टिश्चतुष्टिः प्रतिदिनं नृणां ॥ ६ ॥ शनैश्चरस्य वारे चेद्रविरागतो यदि ॥ रुद्रा
ना तर्हि लोकानां नितरां बुद्धिमंदता ॥ ७ ॥ इति वारफलानि । अथ नक्षत्रफलानि ॥ रवेरार्द्रा
प्रवेशे चेद्दास्त्रं दिनत्रंत्रवेत ॥ अश्वादिपशुसंघस्य वृद्धिः स्यान्मंगलानि च ॥ १ ॥ अर्कस्य
रौद्रसंवेशे भरणी चंद्रगे यदि ॥ तर्हि स्याद्रोगबाहुल्यं पशूनां नैव कदाचन ॥ २ ॥ कृत्तिका यदि चं
द्रः पूर्वमीनगा चिष्ण्यं गते रवौ ॥ आग्न्यादि कृत्तयं भूरि तर्हि स्यान्नाशुवर्षणं ॥ ३ ॥ रोहिणी चंद्र
नक्षत्रे भानुराद्रीगतो यदि ॥ तर्हि धान्यविनिष्पत्तिः संतोषोखिलदेहिनां ॥ ४ ॥ यदि रौद्रं प्रवि

11

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

द्वे कौ मगं को मगगे सति ॥ धान्यांबरघृतादीनां ज्ञा अल्पं तर्हि जायते ॥५॥ रौद्र नक्षत्रगे चंद्रे रौद्र
ं याति चेद्रविः ॥ सबलाः प्राणिनस्तर्हि रौद्रं कर्म प्रकुर्वते ॥६॥ अर्कस्य रौद्र सेवे ऽरौ यदि चांद्रं पु
नर्वसु ॥ अग्निवृष्टिः समस्तानां सस्यानां तर्हि निश्चयात् ॥७॥ दिनर्क्षे पुष्यनक्षत्रे रौद्रं प्रज्ञलति
चेद्रविः ॥ तदा ज्ञला पुनाभ्यामिः सर्वे धान्य समर्चिता ॥८॥ सार्पपत्रं दिनत्ते चेत्स्याद वैस्याद्रा प्रवे
शने ॥ दारुणं कर्म लोकानां च व सौख्य विनाशनं ॥९॥ रौद्रं विशति चेद्भानुः पितत्रे चंद्र संयुते ॥१२॥
॥१२॥ अल्पवृष्टिस्तदा ज्ञेया कंदमूलादि अल्पता ॥१०॥ भाग्यक्षे सति चंद्रर्क्षे जायते रौद्रगे रविः ॥ तदा
पृथ्विभ्यां कीर्तिः प्रत्यहं भाग्यवर्द्धनं ॥११॥ यदि रौद्रगमादित्य चंद्रश्चेर्यमदैवते ॥ तदा सस्यानि
वृद्धिं स्यात् पुत्रपौत्रयुतो जन ॥१२॥ हस्तानक्षत्रगे चंद्रे रौद्र नक्षत्रगो यदि ॥ सविता स्यात्तदा स
र्वे सस्यसौख्य समर्चिताः ॥१३॥ सविता यदि रौद्रस्थे ज्येष्ठा नक्षत्रगः शशी ॥ तदा चित्राणि धा

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

धान्यानि सर्वदैव भुंजंते त॥१४॥ भास्करो रौद्रगश्चेत्स्यान्मारुते दिनत्रेसति॥ धन धान्य सम
द्धिः स्याद्धर्मवृद्धिर्दिने दिने॥१५॥ विशाखा यदि चंद्रर्क्षं भानो रौद्राश्रवेशनं॥ तदा निखिलरोगा
णां विनाशो जायते ध्रुवं॥१६॥ शशांकं बुधसहिते मैत्रे गुरुर्बुधस्संयाति चेद्रविः॥ सर्वलोकाश्च भूपा
श्च संतुष्टास्युस्तदा भृशं॥१७॥ इंद्रुत्ते चंद्रसंयुक्ते सविता रौद्रगो यदि॥ तदा सकललोकानां
जायते प्रचुरं जयं॥१८॥ चंद्राक्रांते निऋर्तित्रेय पार्द्रा रविसंयुता॥ जयं नाना विधं पुसांर
शान्तं रोगवर्द्धितः॥१९॥ भरद्वा चेद्रविलग्न पुत्रौ ता लोयत्रे दिनत्रेसति॥ तर्हि सर्वमहीपालाः परस्प
र विरोधिनः॥२०॥ ज्येष्ठत्रे चंद्रयुक्ते रौद्रत्वं यदि सूर्ययुक्॥ तदा नराः स्वकर्माणि कुर्वंति मंगला
नि च॥२१॥ श्रवणे चंद्रसहिते रविरार्द्रा रौत्वं यदि॥ सहितं स्यात्तदा लोकाः पुत्रसौख्यसमन्वि
ताः॥२२॥ सवितुः त्रिवनक्षत्रं प्रवेशासमये च गेत॥ गोस यं यदि चांद्रर्क्षं तदा बहुतुला दिकं २३॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

शक्रिनाथावारुणेयुक्तेरविणाशिवदेवतं॥ यदिस्यात्सहितंतर्हिजलपूर्णावसुंधरा॥ २४॥ स
र्वभाद्रपदाधिष्ठेरजनीपतिसंयुते॥ यद्यर्कोरोदुत्वंयातितदासर्वसुरेवादयः॥ २५॥ योद्रेहि
र्बुध्ननक्षत्ररोदुचेदर्कबेत्रानं। तदासर्वालिकायोणिसिद्धिंयांतिरणांसदा॥ २६॥ शक्रभ्यर
तिपोष्येसतियदिरोदुं॥ प्रविशतिभानुनरपतिनिधनं २७॥ इतिनक्षत्रफलानि॥ ॥
॥१३॥ ॥ अथयोगफलानि॥ प्रथमश्चयोगेत्रिनयनधिष्ठे। यदिरविवेशोभ्रुवसुसस्थं॥ १॥ ॥१३॥
प्रीतीयोगेविद्यमानेस्वस्वर्कोयदिरोदुगः॥ सर्वावसुमतीतर्हिसलिलेनपरिप्लुता॥ २॥ आ
युष्मत्संज्ञिकेयोगेयदिभास्वान्शिवर्क्षगः॥ तर्हिसर्वेमहीपालास्वस्थचित्तानिरामयाः॥ ३॥
सौभाग्यनामकेयोगेरोदुगश्चेदिवामणिः॥ सौभाग्यारोग्यलाभानिस्तर्हिस्यात्सर्वदेहिनां॥ ४॥
सतिशोभनयोगेचेरोदुगःपद्मिनीपतिः॥ शोभनंकर्मकुर्वतेतर्हिसर्वेनपाःजना॥ ५॥ अति

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

गंडाख्ययोगे चेदा दुर्यां यादि याकरः ॥ परस्परं महायुद्धं तर्हि कुर्वंति भूमिपाः ॥६॥ सुकर्मनाम योग
के यदी शत्रुर्णर निर्गच्छेत ॥ तदा समस्त भूभुजः सुकर्म कुर्वं सुधमा ॥७॥ स्वतिचृतियोगे यदि दि
वसे शः ॥ प्रविशति रोहुं चयति सुभिक्षं ॥८॥ योगे शूलाभिधाने चेत रौद्रं याति दिवाकरः ॥ शु
लादिकं महायोगैः पीडास्यं तत दा जणां ॥९॥ गंडयोगे वर्तमाने रौद्रं गोय च्छहकरः ॥ तदा सुष्टा
नि कर्माणि कुर्वंति निखिला जनाः ॥१०॥ तरणे यदि रौद्रर्क्षं प्रवेशो वृद्धियोगकः ॥ उत्र पोत्रा
नि वृद्धिः स्यात्तर्हि यज्ञादिकर्मेच ॥११॥ स्वाति ध्रुवाख्ययोगे चेद्रौद्रगः स्यादहर्पतिः ॥ जनास
ने शाः सर्वेपि नैव वंचन मानसाः ॥१२॥ व्याघात नाम्नि योगे चेद्रविणा क्रांति मी शत्रं
तदा जनानां सर्वेषां दुर्भिक्षात्प्राणनाशनं ॥१३॥ रवे रौद्रं प्रगे शस्य समये यदि हर्षणः ॥ तर्हि
धान्यादिप्राणीनां हर्षसंभवः ॥१४॥ वज्रनिधानयोगे चेत्तपनो रौद्रगो भवेत ॥ तर्हि भूपा 13

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

लकलहः क्वचित्स्याज्जलवर्षणं॥१५॥ मार्तंडः सिद्धियोगे चेत्कुर्याद्वैद्राप्रवेशनं॥ धनधान्यांबरा
दीनां वृद्धिः स्यात्तर्हि नो गदः॥१६॥ व्यतीपाताभिधे योगे रविराद्रां गतो यदि॥ तर्हि राज्ञां जनानां च नि
श्चयेन धनक्षयः॥१७॥ वरियान्वर्तमानश्चेद्रवेराद्राप्रवेशने॥ अल्पवृष्ट्या खिलं धान्यं मुद
गादिदुर्लभं॥१८॥ परिघे सति योगे चेद्द्युमणिः त्रिवष्टं भजेत्॥ तदा धर्मार्थयोर्नाशो राजानः
॥१४॥ परिपीडकाः॥१९॥ शिवयोगे शिवर्क्षं चेद्व्रजेद्दिनसनायकः॥ सदाचाररताः सर्वे सदा मांगल्यभा २४॥
गिनः॥२०॥ सिद्धियोगे सहस्रांशोः शिवनक्षत्रयायिनि॥ आहतानां हि कार्याणां सिद्धिस्स्यादिदं ब
हु॥२१॥ अंशुमान्रौद्रनक्षत्रं साध्ययोगे प्रयाति चेत्॥ असाध्यमपि साध्यं स्यात्कार्यं तर्हि वपु
ष्मतां॥२२॥ शुभयोगे दिनेशश्चेन्नक्षत्रं धूर्जटेर्व्रजेत्॥ तर्हि कीलालवृद्धिः स्यात्सर्वे संतुष्टमा
नसाः॥२३॥ शुक्लयोगे दिनकरे व्रजति रौद्रगमे सति॥ जलवर्षणयोगेन धान्यपुष्पचयो भवेत्॥२४॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

भ्रम्हाभिधाने योगे चेन्मालिनीसूनुः स्त्रीयर्क्षगः ॥ जले च सकलं धान्यं मध्यमं तर्हि जायते ॥ २५ ॥
ऐंद्राभिधे योगे चेद्दूरोचनसमन्वितः ॥ त्रिलोचनस्य नक्षत्रं तदाति जलवर्षणं ॥ २६ ॥ स्वातिवैधृ
ति योगे चेत्तरणिः स्त्रीवह्निधिष्ण्यगः ॥ सर्वेषामपि लोकानां तदा व्याधिर्न्नयंत्रवेनरा ॥ २७ ॥ इति यो
गफलानि ॥ ॥ अथ वेलाफलानि ॥ ॥ पार्वतीरमणर्क्षं यदा दिवास्यादिनायकसमन्वितं तदा
ज्वायते बहुमतिर्विकृणोनिता तस्कराधिकृतचयं जलाल्पता ॥ १ ॥ निशायां यदा रोहिणीमर्कः प्रवेश
स्तदातीवदर्षिं विधत्ते सुरेशः ॥ गवां स्यात्सुखं सर्वसस्यं प्रभूतं महीपालवृंदं रणेनैव
सक्तं ॥ २ ॥ रोहिणीप्रवेशे तरणौ विधुश्चेत्त्रिकोणसंस्थोथ चतुष्टयस्थः ॥ जलर्क्षगो वा शुभ
वीक्षितो वा धान्यं प्रभूतं निखिलं तदानीं ॥ ३ ॥ इति वेलाफलं ॥ अथ नवविधमेघानय
नेफलानि ॥ तत्फलं च ॥ शाकेषु ८ गुणिते नंदै ९ र्भाजिते शेषतो घनः ॥ आवर्तश्चैकशेषे

स्यात्संवर्त्ताख्यो द्विद्रोणके ॥१॥ त्रिद्रोणके पुष्करो द्रोणस्यात्चतुर्द्रोणके प्रकीर्तितः ॥ कालनामा
षट्खेटे पंचद्रोणके निलकः स्मृतः ॥२॥ वरुणः सप्तद्रोणके स्याद्रुधिरष्टावद्रोणके ॥ नवद्रोणके
तमो नामान्मेघानवस्मृताः ॥३॥ विनात्रानेद्रालि यात्रा दिक्कानांत थैवकार्यासघता
११५ दिक्कानां ॥ घनेयदावर्तकनामधेये स्वल्पंजलं स्याद्बहुनिनामपायः ॥४॥ कामाधिकं ११५
स्वल्पताधर्मकार्ये पृथ्वीपालास्तमरानान्यकार्ये ॥ संवर्त्ताख्यो नीरदः स्याद्धि यत्र प्रायो वायुर्वा
तिस्सर्वत्र तत्र ॥५॥ नैवकंदफलमूलविभूर्जायते विविध्यपातकवृद्धिः ॥ रोगतोजनवृष्टि
द्राल्पमनल्पं पुष्करे जलधरे जलमल्पं ॥६॥ महीन्द्राः स्वसंपत्तिवृध्यासमेताः समस्ता
महीश्वरविध्वान्येनपृक्ता ॥ यदाजायते द्रोणनामापयोदस्तदादेवनाथोभवेत्सत्पयोदः ॥७॥
रोगतोविकलतां वपुष्मतां स्यात्रिधः कलहता क्षमाक्षतां ॥ कालनामजलदो दयोयदा

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

मेघवर्षति वर्षाजलं तदा ॥८॥ सप्तयोदिशाति गोकुलं स्वर्णावस्त्रतोखिल महीपरिपूर्णा ॥ नील
नाम जलदे जलवृष्टिर्जायते सकलमानवतुष्टिः ॥९॥ अग्निहोत्रकरणाद्राद्विजाः स्युः सदो
द्यिकमुदोखिलाः प्रजाः ॥ अर्णवेन सदृशं महीतले वारुणे जलधरे सवेदले ॥१०॥ नेवां
बुवृष्टिं कुरुते सुरेश्वराः समस्तधान्यानि बनरकादिनाशः ॥ धाराधरः स्याद्यदि वायुनामा जल
न्नजलस्तुहिं विहिन धामा ॥११॥ रोगाधिकं संजायते नीरशोषश्चौराद्भयं गोमेघधान्यादिपो
षः ॥ यस्मिन्वर्षे स्यात्तमो नाम मेघस्तस्मिन्दुःखं प्राप्नुयाल्लोकसंघः ॥१२॥ इति मेघफलानि नव
॥ अथ देशविशेषेण मेघनामानि फलानि च ॥ शाके द्विगुणिते सैके चतुर्भक्ते च शेष
तः ॥ ऐरावतो महापद्मः भूतिलो वामनो घनः ॥१॥ भागीरथी हिमवतोरंतरे यः प्रदेशकः
तत्रांबुवृष्टिकर्त्तास्यान्मेघ ऐरावतादिकः ॥२॥ शाकस्त्रिः गुणितः सैको वेदहृतशेषतो

13

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

घनः॥ मंदनामा मंदश्चद्रोमगमंदो महाग्निनः॥३॥ जान्हवीविंध्यनगयोर्मध्ये यः स्यात्प्रदेश
शकः॥ मंदादिकोऽनलरथरसंत्रवर्षणं करुद्धवेत्॥४॥ एकयुक्तेशाके वेदैर्युक्ते शेषांकतो घन
विद्युज्जिह्वामहोग्र्याख्यः शीघ्रगो मंदविक्रमः॥५॥ पश्चिमायाः प्रदेशः स्याद्रेवाविंध्याद्रि
मध्यगः॥ विद्युज्जिह्वादिको मेघो वृष्टिकृत्तत्र जायते॥६॥ वह्निभिर्भाजिते शाके घनः शेषांक
॥१६॥ संमतः॥ सिंधुमेतो महाकायः पर्जन्याख्याः प्रकीर्तितः॥७॥ गोदायास्याद्विमध्यस्थो यः ॥१६॥
स्याद्भूमिप्रदेशकः॥ करोति वर्षणं तत्र सिंधुमेतादिको घनः॥८॥ एकेन सहितः शाको नेत्र
हृच्छेषको घनः॥ संवर्तनामा प्रथमो द्वितीयः पुष्कराधिपः॥९॥ रक्षतोदक्षिणे भागे याव
ड्रामेश्वरसुधीः॥ वृष्टिकृत्तत्र देशोस्यात्संवर्ताख्यः पयोधरः॥१०॥ इति देशविदेशमेघान
यनं॥ ॥अथ द्वादश सर्पानयनं॥ ॥शाको द्वाभ्यां युतः स्वर्यै १२ र्भक्तः शेषांकतः फणी

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सुबुध्याख्यो नंदसारी कर्कोटाख्यः पशुश्रवाः ॥१॥ वासुकीस्तक्षकाख्यस्यात्कंबलोश्वत
रस्तथा ॥ हिममालीनरेंद्राख्योवज्रदंष्ट्रोवृषान्वितः ॥२॥ सुबुध्यभिनामस्य हितोजायते भु
जंगोयस्तु । तर्णांसुबुद्धिकृत्तस्यामध्यवृष्टिःप्रदायकः ॥३॥ यस्मिन्वर्षेनागराजोनंदसार्या
भिधानकः । ~~तस्मिन्नंबुदसंतींद्रोममस्यान्महीः~~ तस्मिन्वर्षेमहावृष्टिं कुरुते नंदतेजनाः ॥४॥
यदाकर्कोटकोनामाजायते पवनात्राकः । तदा नांबुददातींद्रोमरणं ~~स्या~~न्महीष्यते ॥५॥ प
शुश्रवाः भुजंगेंद्रोजायते यत्रवत्सरे ॥ तत्रकिलालमल्पंस्यात्सस्यहानिरसंशयं ॥६॥
उदेतियत्रवत्सरेसवासुकीर्भुजंगमः ॥ प्रभूतधान्यदायकः सुवृष्टिकारकस्तदा ॥७॥
तक्षकाभिधनागेंद्रोजायते यत्रवर्षके ॥ तत्रमध्यमवृष्टिःस्याद्दुर्ग्रहान्नृपतेर्मतिः ॥८॥
यदैवकंबलाभिधोभुजंगमः प्रजायते ॥ तदास्तिमध्यमंजलंसमस्तधान्यमुत्तमं ॥९॥

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

यस्मिन्नब्दे भुजंगेंद्रो गे जायते श्वतान्निधानं ॥ न वर्षति जलं वज्री तदा सस्यं विनश्यति १०
हिममालिनी नागेंद्रो जायते सप्त यामही ॥ समस्ता धान्यसंपूर्णा प्रभूत जलरक्षितः ॥ ११
नरेंद्र संज्ञउरगो यत्र वर्ष प्रजायते ॥ तदास्यान्निखिला पृथ्वी प्रभूत जलपूरिता ॥ १२ ॥
यत्र संवत्सरे नागो वज्रदंष्ट्रा निधानकः ॥ तदांबुवर्षणं नैव सर्वसस्य विनाशनं ॥ १३ ॥ य
॥१६ दा वर्षाभिधान ~~[illegible]~~ च स्य भुजंगस्योदयो भवेत ॥ तदा सस्यादिकाल्पंच ॥१६
सुतरामिति तोत्र यै ॥ १४ ॥ यदा वर्षाभिधानयनं तत्फलानि च ॥ इति द्वादशनागस्य पान
यनं ॥ अथार्द्रादि नक्षत्राणां गर्भलक्षणं गर्भपात लक्षनं च ॥ ॥ मूलाद्येषु द
शोन्मितेषु रविजेषुश्चांभुदोपोदयश्चेत्स्याचहिं ॥ शिवक्षेतोरविभुक्तां गर्भोदकानां
भवेत ॥ गर्भहाछुरनंदभूमित १९५ दिने वृषिस्कमेषेर गोचंद्रादये दशाके ॥ स्थितो

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

जस्पलता

तु पतनात्स्यागर्भपातो भवेध्रुवं ॥१॥ अथ रोहिणीचक्रं ॥ मेषार्कादिनक्षत्रात् दद्यौ
युग्मं तटे द्वयं ॥ गिरावेकं द्वयं संधौ सा त्रित्रिः क्रमेण न्यसेत् ॥१॥ यदा पयोनिधिस्थलं
गतं गिरिं चिन्हं तदा ॥ अतिवर्षणं भवेत् समस्तधान्यवर्द्धनं ॥१॥ यदि सिंधिसिंधिषुपस्थं भव

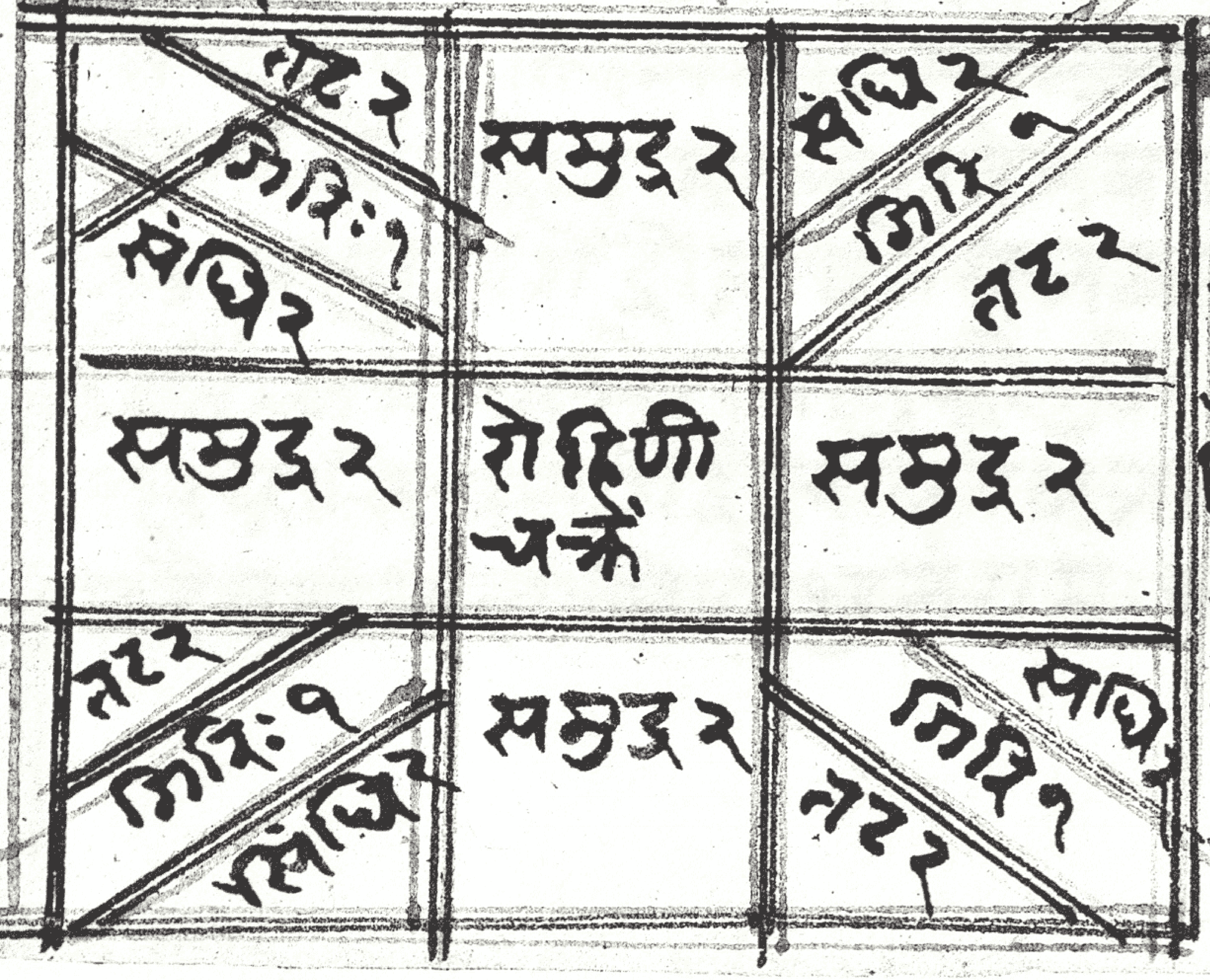

ति तटस्थं ॥ बहुजलवृष्टिर्जनकूणवृद्धिः ॥२॥ रोहिणीना
म नक्षत्रे पतितस्थं यदा भवेत् ॥ खंडवृष्टिस्तदा ज्ञेया
सर्वसस्यविनाशनं ॥४॥ संधिसंस्थं यदा भ्रमपतं
जायते ॥ खंडवृष्टिस्तदा सर्वधान्यनाशः ॥५॥ इति रो
हिणीचक्रं ॥ रेवतितोयनाशाय धान्यनाशाय चाश्वि
नी ॥ भरणी सर्वनाशाय यदि वर्षति रोहिणी ॥६॥
॥ ॥ इति रोहिणीचक्रं समाप्तं ॥ ५ ॥ ५ ॥ ५

(17)

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

अथविघ्नोपशान्तयन्त्रं ॥ शाकेरामेशराहतेस्वप्नजलेन्द्रोपंद्विघ्नंपंचयुक्तनीरवशिगालक्षंशुगं
कं कल्पयित्वाशुहस्ततस्तत्र सर्वकर्मसम्यग्विधेयं ॥१॥ भ्रान्यतणं स्मीतंसुघ्नंलाघुवद्विर्विना
शानं ॥ अतिमोविग्रहोह्ययोगणितार्णवपारगेः ॥२॥ शाकोद्धिगुणितः शैलैर्हृतःशेषं
द्विसंगुणं ॥ एकेनसहितंक्षुल्लपादेवमग्गेमुहुर्मुहुः ॥३॥ तथानिद्रातथालस्यमुध्यमःशां
तिरग्रतः ॥ क्रोधोदंडस्ततोजेदोमैत्रीस्याच्चदनंतरं ॥४॥ ततःस्याद्रसनिष्पत्तिःफलनिष्प ॥१८
॥१८०॥ त्तिरग्रतः ॥ उत्साहस्तदनुप्रोक्तःक्रमोयंसर्वसंमतः ॥५॥ शाकेस्वगुणोनंदेः ९ भ्रीज्जितेस्व
त्रिशेषकं ॥ द्विघ्नंत्रिगुणंकालनाः कर्मैवलब्धतोमुहुः ॥६॥ अंगेषुकाश्च युरवत्ताःस्यु
रतिवद्धिरग्रतः ॥ अवधिःस्याल्लच्चकंचपरंश्चनानकं ॥७॥ ततोरत्नानिवस्त्राणि
घृततैलंदुकूलकं ॥ उर्णावस्त्राणिस्फोनिचलकलंस्थलपत्रकं ॥८॥ सुवर्णस्याततस्ता
म्रवंगंतदनुरौप्यकं ॥ लोहंस्वर्परस्ततास्वेपितलंचोषकास्यकं ॥९॥ शाकेषड्गुणितेनं

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

देशोल्लिखितस्मृतिश्शोधकं ॥ द्विधं त्रिगुल्म गुग्गा स्यात्सर्वत्रनिर्लब्ध सोग्रतः ॥१०॥ स्तोम्यसंस्थचयावः २
सं प्रोक्तः स्यात्स्वाप प्रवृत्तिस्ततः ॥ उष्णः स्वभावस्तदनु व्याधिर्भैषज्यमग्रतः ॥११॥ आचारः स्या
दनाचारो मरणं खलु जन्म च ॥ स्याद्देशोपद्रवो नन्दं देशस्यास्य ततः परं ॥१२॥ चोरश्चौरश्चोर ना
मन मणिचीर गिरनाशनं ॥ विषभुक्तिर्गिरा रामनसेवनं ससेततः परं ॥१३॥ स्वामिहं स्याग्नि
धनं ततः परस्य नं नवेत ॥ श्रुतं च पुंश्चलीवृमं ज्ञारणं ज्ञारणात्ययः ॥१४॥ मारणं मारण
नाम स्तंभनं स्तंभनात्ययः ॥ मोहनं मोहननाम स्तनउच्चाटनं भवेत ॥१५॥ उच्चाटनोपनाम
नं स्याद्वशीकरणं ततः ॥ वशीकरणनाशः स्याद्भूत प्रवृत्तिरग्रतः ॥१६॥ स्यात्स्थित प्रवृत्तिः
पश्चात्कृप प्रवृत्तिरीरिता ॥ द्वंद्वजः संनिपातश्च यत्राश्चापपत्नीगे भवेत ॥१७॥ गर्भोग्रतः प्रपं
चः स्याद्भूतबाधा ततः परं ॥ भूतबाधोपनाम नं ग्रहदोषो धनतछमः ॥१८॥ पंचविंशः सप्त

18

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

॥१९ त्रिज्यो १ त्रिशिखे ११ प्र थ कुताडिते खेन्द्राके स मन्त्र श्लेसति ॥ शेषकं ह्यात तं पंचघ्नभू ५ सु: ॥१९॥
भमादंडताङ्गारतास्वेद जो हिलकाः ॥ १९ ॥ शालिवाहनगताब्द संयुताः खेचरांबुद गुण मो
३१७९ कलेर्गताः ॥ ताः समाः खखखनखाग्नि सिंधुभ ४३२००० प्रयुता अपि समा
स्ताद्देष्यकाः ॥ २० ॥ खखखाभ्रतर्कभूरयमैः २१६००० कले ऋत्रेषकं नष्टे तरा ॥ फलं हि पुण्य
भौरिनखचुतं तु पातकं ॥ २१ ॥ वृष्ट्यादिपातकतायाः क्रमात्मौक्त्या विक्षेपकाः ॥ तथैव न
स्व ह ह छे षास्वर्व निष्पतिरीरिता ॥ २२ ॥ इति विक्षेपकानयनं ॥ ॥ अथायव्ययानयनं ॥
बहूर वो न्नरे भु वोरजनी शो षोकु जे नु गभुवः न्नारि भुजे ॥ गोभुवः १९ शाङ्गिदशो
२१ गुरुश्चरणेनाभ्यां स्फुरस्यत नये च दत्ताब्दः ॥ १ ॥ त्रिभिघ्नो चतुर्भि पतिरा त्रिपवहस्वरै
र्जे पंचाग्नितेतिविहृते सति शेषमायः ॥ ल ब्धे हुतानशहते पवने समेति ध्रुवद्भुते स

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

तिचक्रोषमितो व्ययः स्यात् ॥२ ॥इष्टाय व्ययानयनं ॥६॥ वेदरसैर्द्विपभूमितशाके का
र्त्तिकसंज्ञिके मासि स्थिते वै ॥ अथ तिथौ ऽच्युते निश्चिषये कल्पलतापरति सुपेत ॥१
॥ इति सोमदैवज्ञविरचिता कल्पलता संपूर्णं ॥ ॥ स्वस्ति श्री मन्नृपविक्रमार्कसमयातीत सं
वत १८९९ नृपशालिवाहनशाके १७६४ चित्रभानुनाम संवत्सरे उत्तरायणे शिशिरर्तौ माह
॥१॥ मांगल्यप्रदमासोत्तममासे माघमासे कृष्णपक्षे तिथिसप्तमी भृगुवासरे दारुणागंगासे ॥२०॥
नमेश्वर संन्निधौ तद्दिने कल्पलता बापाकृष्णव १२ चन्द्र हृ स्मलेकस्य बोरिन्नार इदं लिखि
तं आत्मार्थं परोपकारार्थं लिखितं शुभं च भवतु ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया ॥
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न लिप्यते ॥१॥ भग्नपृष्ठिकटीग्रीवा तनदृष्टिरधोमुखं ॥ कष्टेन लिखितं ग्रं
थं यत्नेन परिपालयेत् ॥२॥ तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेद्रक्षेच्छिथिलबंधनात् मूर्खहस्ते न दातव्यं एवं वदति पुस्तकं ॥

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-1178
Dist Nagpur

17

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=16.09.20 10:06
,TRANSFERRED=2020/09/16 at 10:11:55
,PAGES=39
,TYPE=STD
,NAME=S0003615
,Book Name=M-1175-KALPLATA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection